

Використання технічних засобів навчання є необхідним для ефективного навчання. При застосуванні будь-якого засобу потрібно пам'ятати про те, що вони мають бути спрямованими на досягнення цілей навчання, повинні реалізувати методи та прийоми навчання іноземної мови. Дуже важливо, щоб урок не був перенасиченим, при цьому враховувати, що недостатнє використання ТЗН знижує якість знань і призводить до зменшення пізнавального інтересу[4].

Ми вважаємо, що електронні підручники – корисне запровадження. Вони розширюватимуть кругозір дитини. Покращуватимуть засвоєння знань, адже «вмикається» зорове сприйняття. Але запроваджувати їх як «замінник» учителя та книг не можна. Студент повинен мати змогу відповідати біля дошки, це формує навички спілкування, правильного висловлювання своєї думки, обґрунтування міркувань.

Провівши опитування наших студентів, ми дійшли до висновку, що на думку студентів використання технічних пристроїв під час навчання необхідне, так як це додаткова допомога знаходження будь якої інформації.

69,4% студентів вважає, що під час занять для пошуку інформації найбільш зручним є смартфон, 10 % опитуваних студентів віддають перевагу планшету. При опитуванні ми з'ясували, що більшість студентів приваблює планшет через те, що він зручний у користуванні, компактний та невеликий за розмірами. 50% опитуваних студентів дали оцінку планшету «задовільно».

На теперішній час розвиток навчання стрімко покращується. На зміну підручникам приходять електронні книги. Ми вирішили з'ясувати чи не проти такої заміни студенти. При опитуванні 50% студентів погодилась з таким обміном, 41% опитаних знаходять мінуси у електронних книгах і вважають що здійснювати таку заміну даремно, а решта вважає що немає значення звідки дізнаватись нову інформацію.

У вищих навчальних закладах застосування різноманітних засобів навчання має на меті збагачення й розширення безпосереднього чуттєвого досвіду студентів, розвиток спостережливості, пізнання конкретних властивостей предметів під час практичної діяльності, створення умов для переходу до абстрактного мислення, опори для самостійного навчання й систематизації навчального матеріалу.

Література

1. Беспалько В. П. Образование и обучение с участием компьютеров (педагогика третьего тысячелетия) / В. П. Беспалько. - М. ; Воронеж ; МПСИ;МОДЕК 2002, 348 с.
2. Вірста, С. Є. Інноваційне навчання: метод проектів [Текст] / С. Є. Вірста // Нові технології навчання : наук.-метод. зб. / М-во освіти і науки України, Ін-т інновац. технологій і змісту освіти. – К., 2007. – Вип. 50. – С. 52–58.
3. Кравченя Э.М. Технические средства обучения: учебн. пособие / Мн.: Высш.шк., 2005. – 304 с.
4. Нікітін О.О. Технічні засоби навчання. Конспект лекцій // О.О. Нікітін. – Хмельницький: ХНУ, 2011.

94:338.431.001.7(447) «19»

СТОЛИПІНСЬКА АГРАРНА РЕФОРМА ТА ЇЇ НАСЛІДКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Слободянюк Д. О. – студентка 1 курсу.

Науковий керівник – викладач Колесник О. В.

Вінницький коледж економіки та підприємництва ТНЕУ

В даній статті буде йти мова про процес аграрного реформування на початку ХХ століття та важливість перейняття досвіду сучасними менеджерами, економістами, а також буде висвітлюватися важливість даного матеріалу як із теоретичної, так і з практичної точки зору, особливо за умов сучасної економічної ситуації. Однією з головних особливостей України, починаючи з другої половини позаминулого століття, стали аграрні перетворення: селянська реформа початку 60-х років ХІХ століття; столипінська реформа 1906-1914 років. Цей ряд подій сам по собі свідчить про злгоденний стан аграрного питання для України.

Все вищезазначене змушує подивитися на процес аграрного реформування останніх півтора століть і в цілому та розглянути кожен спробу реформування сільського господарства окремо.

Ключові слова: Столипінська реформа, 1861р Правобережна Україна, економічна політика уряду, земля, сучасна Україна.

В даній статті буде йти мова про процес аграрного реформування в началі ХХ століття та важливість перейняття досвіду сучасними

менеджерами, економістами, а також буде освітлюватися важливість даного матеріалу як с теоретической, так и с практической точки зрения, особенно в условиях современной экономической ситуации. Одной из главных особенностей Украины, начиная со второй половины позапрошлого века, стали аграрные преобразования: крестьянская реформа начала 60-х годов XIX века; столыпинская реформа 1906-1914 годов. Этот ряд событий сам по себе свидетельствует о злгоденный состояние аграрного вопроса для Украины.

Все вышесказанное заставляет посмотреть на процесс аграрного реформирования последних полутора веков и в целом и рассмотреть каждую попытку реформирования сельского хозяйства отдельно.

Ключевые слова: Столыпинская реформа, 1861 г. Правобережная Украина, экономическая политика правительства, земля, современная Украина

This article will talk about the process of agrarian reform in the early twentieth century and learn from experience the importance of modern managers, economists, and will highlight the importance of the material as a theoretical and practical point of view,

especially in the current economic situation. One of the main features of Ukraine since the second half of the last century, became agrarian reforms: The reform of the 60 years of the nineteenth century; Stolypin reform 1906-1914 years. This series of events in itself indicates the status of agricultural topical issue for Ukraine.

All of the above makes the process look agrarian reform last half century and as a whole and consider every attempt to reform agriculture alone.

Keywords: Stolypin reform, 1861. Right-Bank Ukraine, economic policy, land, modern Ukraine

В економічній політиці царизму кінця XIX-початку XX ст. було немало проблемних питань: верхи часто не зовсім вірно оцінювали реальну соціально-політичну, економічну ситуації в суспільстві і тому робили невиправні помилки. В ті роки Росія впевнено захоплювала позиції на ринках Далекого і Середнього Сходу, витісняючи своїх конкурентів, про що свідчив промисловий під'єм 90-х років.

Головною причиною промислового зростання 90-х років з'явилася економічна політика уряду, однією із складових частин якої стало встановлення митних податків на ввезення в Російську імперію товарів і одночасне усунення перешкод на шляху проникнення в країну іноземного капіталу. Ці заходи, за думкою їх ініціаторів, повинні були позбавити молоду російську промисловість від пагубної конкуренції і тим самим сприяти її розвитку, якому допомагали іноземні інвестиції. Особливістю саме російської крупної буржуазії була готовність піти на будь-який компроміс з сучасністю. Влада із міркувань збереження монархії, династії, посилення своїх позицій йшла на перетворення в суспільстві і державі. [1. с. 109]

Становлення ринкових відносин в сучасній незалежній Україні, відмова держави від монополії на використання земельних ресурсів, введення приватної власності на землю, об'єктивно вимагають пошуку нових шляхів вдосконалення правового регулювання земельних відносин.

Однією з передумов вдосконалення правового регулювання земельних відносин є дослідження, аналіз і використання досвіду Столипінської аграрної реформи, яка представляє інтерес не тільки з історичної точки зору, а і привертає до себе увагу перш за все своїм позитивним досвідом впливу її на розвиток сільського господарства не тільки Російської Імперії, а і Правобережної України.

Необхідно зазначити, що в дореформений період після скасування кріпосного права у 1861р. Правобережна Україна характеризувалася інтенсивним розвитком капіталістичних відносин у сільському господарстві, відсутністю общини та перевагою подвірної-спадкової його форми, коли земля перебувала у володінні всього двору [16 с. 11]. Так, на думку О.С. Лосицького, І.В.Чернишова, І.В.Мозжухіна швидка ліквідація общини в чорноземних губерніях імперії, в тому числі в Катеринославській і Харківській, була спричинена попереднім інтенсивним розвитком капіталістичних відносин у сільському господарстві [3 с. 273].

Слід погодитись з думкою О. Погребинського, який довів, що Україна посідала специфічне місце в економіці Російської імперії, оскільки тут боротьба двох типів аграрного капіталізму не була затьмарена пережитками, і тому є сенс вивчати хід реформи в межах України [18 с. 8]. Цієї ж думки дотримується Власюк І.М. [5 с.11], Селіхов Д.А. [6 с. 13], Бочаров В.В [7 с. 5]. Забезпеченість землею селян на правобережжі складала: до 5 дес. – на Київщині – 55,5 %, Поділлі – 78,6 %; від 5-10 дес. Відповідно – 19, %, 35 %; понад 10 дес. – 22,2 %, 9,1 % [10 с. 19]. На цей час селянські господарства давали 88% загального виробництва зернових і 78% товарного хліба. В сукупному продукті землеробства доля селянських господарств складала 92% його вартості [8 с. 287]. Переважаючою тут була капіталістична система ведення господарств. Зокрема в Київській губернії поміщики перед 1906 р. володіли на правах приватної власності 36,4 % земель [9 с. 348].

Таким чином Столипінська аграрна реформа відповідала традиційним українським формам землеволодіння. Реформа 1906-1911 рр. передбачала створення нової землевпорядної системи, що базувалася на хуторах і відрубках за типом капіталістичного фермерського господарства.

Незважаючи на те, що початком Столипінської реформи прийнято вважати 9 листопада 1906 р., перетворення на селі почалися значно раніше. Першим кроком до розвитку управління земельними ресурсами держави став Указ від 6 травня 1905 р., завданням якого було перетворення Міністерства землеробства і державного майна у Головне управління землеустрою і землеробства. Іншим Указом від 6 травня 1905 р., було засновано Комітет по земельних справах при головному управлінні землеустрою і землеробства, губернські і повітові землевпорядні комісії. 4 березня 1906 р. спеціальним урядовим розпорядженням було започатковано утворення системи землевпорядних комісій. З 2 900 446 селянських дворів України майже половина її власників у роки реформи звернулась до землевпорядних комісій з проханням про землевпорядкування, в результаті було створено 434 736 одноосібних господарств (14,4% від усіх господарств України). Водночас у столиці було утворено Комітет по земельних справах, який виконував роль координуючого центру [10 с.29].

Станом на 1 січня 1907 р. в Україні було утворено 42 повітові землевпорядні комісії, на які було покладено обов'язки по реалізації ідеї ліквідації громадського землеволодіння із заміною його індивідуальним. Координатором діяльності губернських і повітових землевпорядних комісій було зазначено Комітет по земельних справах при Головному управлінню землеустрою і землеробства [6 . с.13].

Указами від 12 і 27 серпня 1906 р. було передбачено передачу надільних і казенних земель Селянського банку для продажу селянам. Основні положення реформи були викладені в Указах: від 5 жовтня 1906 р., згідно з яким селянам надавалися рівні з іншим населенням країни юридичні права; другий Указом "Про доповнення деяких постанов

діючого закону, що торкається селянського землеволодіння й землекористування” від 9 листопада 1906 р., який передбачав вжиття трьох заходів: 1) виділення селян з общини і закріплення за ними землі у приватну власність; досягти загальної письменності (чотири класи); 2) створення хуторського та відрубного господарства; 3) переселенська політика.

Важливим кроком реформи також слід вважати прийняття 29 травня 1911 р. Державною Думою Закону про землеустрій [10 с.32].

Значну роль у здійсненні аграрної реформи відіграв Селянський Поземельний банк, заснований ще в 1882 р., який став одним із важливих механізмів реалізації нової аграрної політики [5 с.15]. 3 12 серпня 1906 р. їм було розпочато продаж селянам значної частини удільних земель, з термінами погашення позички: 13; 18; 41; 55,5 років [11 с.965]. За 1910 р. у п’яти губерніях України на землях, куплених за допомогою банківських кредитів, було створено 2 597 хуторів. Причому 97,5 % позичок, було надано на термін – 55,5 років [1с.248].

Суттєвою складовою частиною управління земельними ресурсами Столипін вважав переселення селян із густозаселених районів європейської частини Російської імперії у Сибір та за Урал.

І хоча ряд сучасних авторів оцінюють аграрну реформу П.А.Столипіна як невдалу, вказують на її незавершений і суперечливий характер, проте реформа була однією з найрішучих поступок лібералізму в усій російській історії і тому її досвід є таким актуальним у час теперішніх перетворень. Реформа не зазнала краху, як було прийнято вважати в радянській історіографії. Вона залишилася незавершеною в силу певних об’єктивних і суб’єктивних обставин [7 с.11], сприяла перетворенню середньовічної колективної системи праці селян на індивідуальну, формуванню господарств фермерського типу. За період з 1906-1916 рр. Російська Імперія стала головним виробником сільськогосподарської продукції в Європі, активізувала тенденції аграрного ринку, сприяла інтенсифікації сільського господарства. Протягом усіх етапів столипінських перетворень спостерігалось зростання зборів і врожайності зернових культур. В результаті перерозподілу землі скоротилася кількість малоземельних селян і збільшився прошарок

заможних, тому слід відмітити, якщо нове керівництво державою, знайде у собі політичну волю, то забезпечить для України такі самі результати.

Слід відмітити головні досягнення реформи: 1) ліквідація земельної общини; 2) створення нових форм господарювання у вигляді хутірських та відрубних господарств; 3) переселенська політика, яка супроводжувалася рядом пільг для селян (звільнення від сплати недоїмків; звільнення на п’ять років від казенних та земських податків; відстрочення на три роки від військової повинності); 4) створення Селянського поземельного банку; Не менш важливим напрямом СМтолипінської реформи було вдосконалення правовідносин по управлінню земельними ресурсами, а саме створення Головного управління землеустрою і землеробства, Комітету по земельних справах при головному управлінні землеустрою і землеробства, губернські і повітові землевпорядні комісії, про що свідчать Укази від 6 травня 1905 р., 4 березня та 9 жовтня 1906 р., Закону від 14 липня 1910 р., Положення про землеустрій від 29 травня 1911 р.

На нашу думку, такого комітету чи установи нам і не вистачає. Але при проведенні своїх реформ, Україна має пам’ятати про комплекс психологічного характеру, який стояв на заваді здійснення столипінської аграрної реформи, - це комплекс общинності. П. Столипін намагався довести до селянської свідомості, що шлях до особистої свободи пролягає через набуття економічної незалежності та спроможності. Виступаючи в III Думі 16 листопада 1907 р. Петро Аркадійович навіть вислів Ф. Достоєвського про те, що “гроші - карбована свобода”. Тому своє завдання він вбачав у тому, щоб розбудити в селянині почуття особистої власності, яке є так само природнім, як почуття голоду, як потяг до продовження роду. Як засвідчив час, це завдання виявилось найскладнішим. Його виконання можливо лише за умов наявності у того чи іншого народу почуття власної гідності. Питання про те, чи є ця риса ментальності природженою чи придбаною за життєвим досвідом (і скількох поколінь), залишається відкритим.

А поки що українське селянство очікує на свого Столипіна. Що ж відбудеться раніше: дочекається, чи прокинеться почуття власної гідності?

Література

1. Дубровський С.М. Столыпінська земельна реформа. – М.: Изд-во Акад. наук, 1993. – 599 с. 2. Теличук П.П. Економічні основи аграрної революції на Україні. – К.: Вид-во Київського Університету, 2013. – С. 11-18. 3. Лосицький А.Е. Распадение общины. – СПб: Изд-во А.Ф.Девриена, 1912 – 246 с.; Чернышев И.В. Община после 9 ноября 1906 года. – Пг.(изд-во не указ.), 1917. – Ч.2 – 195 с.; Мозжухин И.В. Землеустройство в Богородицком уезде Тульской губернии. – М.: Изд-во В.Н.Корфа, 1997. – 384 с. 4. Погребинський О. Столыпінська реформа на Україні. – Одеса: ОДУ, 1998. – 179 с. 5. Власюк І.М. Вплив Столипінської аграрної реформи на соціально-економічний розвиток Правобережної України (1906 – 1914 рр.). Автореф. дис.на здобуття науков. ступ. канд.іст. наук. – Київ 2010. с.18. – 27 6. Селіхов Д.А. Аграрне законодавство царської Росії в Україні епохи капіталізму (II пол. XIX – поч. XX ст.). Автореф. дис.на здобуття науков. ступ. канд.юрид. наук. – Х.арків. – 2002. с. 1 - 25. 7. Бочаров В.В. Столипінська аграрна реформа в Катеринославській і Харківській губерніях (1906-1916 рр.). Автореф. дис.на здобуття науков. ступ. канд.істор. наук. – Донецьк. – 2011. с.5-16. 8. Сидельников С.А. Аграрна реформа Столыпіна: Документи. – М.: Наука, 2003. – с.335 - 348. 9. Буцик А.К. Селяни і селянський пролетаріат Київщини в першій російській революції. – К.: Вид-во АН СССР КДУ, 2007. – с. 7 - 14. 10. Мордвінцев В.М., Мордвінцева В.Ф. Земельна реформа Столыпіна та її вплив на землеустрій в Україні (сучасний погляд на події) // Бюлетень про приватизацію, № 11, 2001, с. 33 – 41. 11. Полное собрание законов Российской империи. – Т.26. – СПб., 1911. – 1141 с.